

35

DISSERTATIO
DE CHARACTERE DYNAMICO & CURA
PLEVROPERIPNEVMONIÆ REFRIGE-
RATIONE ORTÆ.

QUAM
VEN. EXPERIENTISS. FACULT. MED. UPSAL.

P R Ä S I D E
CAROLO ZETTERSTRÖM

M. D. MEDICINÆ THEOR. ET PRACT. PROFESS. REG. ET ORD.
REG. COLLEGII SANITATIS MEMBR. HONOR.
RÉG. ACAD. SCIENT. STOCKH. ET REG.
SOCIET. SCIENT. UPSAL. MEMBR.

PRO GRADU MEDICO

P. P.

S A M U E L S V E D E R U S
MED. LICENT. CHIR. MAG.
AD LEG. SMOL. EQU. MED. SECUND.
VESTMANNO-DALECARLUS.

IN AUDIT. MED. DIE OCTOBR. MDCCXXII.

H. S.

U P S A L I A Æ,
EXCUDEBANT REG. ACAD. TYPOGRAPHI.

ОИДАНИЕ БЫТИ

ЛЮДИ * ОБРАЩЕНИЯ ПРИЧАСТИЯ

ВСЕГО ДЛЯ МОИХ ПРИЧАСТИЙ

СЛОВО СВЯТОЕ

1652

ДЛЯ МОИХ ПРИЧАСТИЙ

ОБРАЩЕНИЯ

МОСКОВСКОГО АРХИПЕПАША

ДО ТОГО ЧТО БЫ БЫЛ ПРИЧАСТИЯ
СЛОВО СВЯТОЕ

ДЛЯ МОИХ ПРИЧАСТИЙ

БЫТИЕ ПРИЧАСТИЯ

СВИДЕНИЕ ПРИЧАСТИЯ

ДЛЯ МОИХ ПРИЧАСТИЙ

VIRIS PERILLUSTRIBUS

C H. F. A W E I G E L,

A. I. HAGSTRÖMER

SACRUM

voluit
AUCTOR.

CEMETERY

MEMORIAL

MURKIN

WILLIAM
MURKIN
DIED APRIL 10, 1891
AGE 70
BORN APRIL 10, 1821
IN WILMINGTON,
DELAWARE.
INTERRED
HERE.

DISSERTATIO
DE CHARACTERE DYNAMICO & CURA
PLEVROPERIPNEVMONIÆ REFRIGE-
RATIONE ORTÆ.

Morbus qvicumque tam internus quam externus potius a medico sanatur causas ipsius quam symptomata, ut s̄epe fit, re-
spiciendo; hæc non sunt quidem omittenda, utpote qvæ morbi,
de quo agitur, indices sint; cura vero generalis hisce niti non
debet. Quidam Symptomatologia nondum ad eum certitudinis
pervenerit gradum, qvin persæpe in errores medicum inducat;
quamdiu eo nondum proiecta sit illa Scientia, ut veras semper
in Therapia rationes nobis reddere posse, (qvousqve forsitan
numqyam elaborabitur), svademuſ, ut ætiologia, volut sacra
illa anchora, qva nixus medicus felicem ſibi exitum promittat,
eligatur.

Morbus, quem hoc loco tractabimus, apud nos vulgatius
occurrens, ſepiſſime errores in curando admittit. Eo vero ma-
gis omnibus aliis ignoscimus, quo minus Cel. ille *Brown*, in
hoc morbo curando, ſibimet ipſi & nosologico ſuo ipſius sy-
ſtemati consentaneam medendi normam exhibuerit. Inflammatio
iſta pulmonum vel plevræ multis nominibus signata eſt, nos
vero Cel. Richter conſentimus, eam expromenti opinionem, ut
nomina *Plevritidis*, *Pneumoniae* & *Plevroperipnevmoniæ* in uni-
cum cedant, quum forsitan nondum Plevra aut Pulmones ſeori-
ſim fuerint affectæ, præſertim ubi cauſæ excitantes illius ſint

naturæ, ut universaliter quodam modo in organismum agere possint. Hujus generis est frigus, sub nostro sole frequentissima hujusmodi inflammationum causa. Plevioperipneumoniam dividimus, si curam respicias, in hypersthenicam & asthenicam. Complicationes, quæ huic morbo accedunt, non a morbo principali tam distinctæ putentur, ut diversam profus reuinirent curandi methodum; illa enim a dynamico ægitudinis charactere pendet. Iste morbus, cum a frigoris subita vi originem ducit, ideoque naturam exhibet directe asthenicam, hic breviter tractabitur. Est quidem, quem infra tractabimus, casus ubi hypersthenica inflamatio, agente frigore oriri posuit; hunc vero casum unquam adulero, argumenta quedam erga opinionem illorum, qui contendant, frigus vim exterere incitantem, referre juvabit. Breviter causam, cur hujusmodi inflammationes hypersthenicas esse crediderunt, exponam. Vulgo, originem suam, ubi post longam frigoris adsuetudinem organa corporis subito calidiori æri proponantur, duxisse creditum est. Non ita quidem sumus, qui dicemus hypersthenicam inflammationem hoc modo oriri non posse, attamen non possumus non contendere, eam sèpissimè excitari ubi a calidore statu in frigidorem venitur. Cel. Brown, eadem ratione, catarthum hypersthenicum esse credidit, & ad illum curandum nil nisi gelidam aquam commendavit; nos vero credimus illum sèpissime asthenicam præbere naturam, & calidis vaporibus respiratione adhibilis sanari posse existimamus.

Qualitas illa frigoris, qua contractionem efficit, incitans esse creditur; estne autem, quem adfert frigus parti cuidam corporis, effectus, (qui in comminuendo sanguinis ad eandem partem adfluxu consistit), estne inquam vis cujusdam incitantis sanguinis? Præterea quoque observandum est, alio in c. su expansionem frigore effici, e. g. quin potionibus & somentis refrigerantibus, hypersthenicis medemur morbis. — Interdum quidem incitamenti speciem ostendere potest, ubi scilicet, hypersthenia

jām urgente, sed ad astheniam indirectam vergente, adhibetur medela, qua, ne illa ingruat, cavitur. Exemplum hujus effectus adspicimus, cum quidam, agente nimio calore, animo linquitur, rursus vero in frigidorem evectus ætem, restituitur; haec vero occasione, non nisi calorem temperando, i. e. inter incitamentum & incitabilitatem rationem restituendo normalem agit. Effectus vero illius, redeunte solito corporis calore, cessat, quem si ulterius communicas, h. e. si plus frigoris addas, majorem minoremve astheniam directam efficias. Frigore asphyctici etiam pr̄bene modum ostendunt, quo frigus in organismum humanum agat. Qui asphyxiam istam e stimulatione oriri contendunt, tali modo argumentari solent: *Frigus apud agrotum indirectum excitavit statum asthenicum: indirecta vero asthenia, quum non nisi præcunte statu hyperasthenico existat, frigus etiam hunc primū momento excitat se necesse est; ideoque ipsum agendi modo stimulans esse perspicimus.* Refutantibus hanc argumentationem tantum nobis opus est, ad methodum, qua reviviscant attendere; scilicet hoc casu, non ut in asthenia indirecta, a fortissimis incipitur stimulis, verum e contrario primū lenta adhibentur remedia, & deinde ad fortiores usque progreditur. Hac mendendi ratione sine dubio indicatum est, incitabilitatem, deficien-
tibus stimulis, adeo creuisse, vel, quod eandem exhibit sententiam, calorem, proprium organismi incitamentum, frigore adeo conminutum, ut status corporis directe asthenicus factus sit.

Plantarum quoque in terras alio calentes sole translatarum vita mutata, sententiae nostræ indicium erit. In terris, ubi temperies cœli aliquanto, quam in patria ipsorum, tepidiorem ærem offert, & forma & qualitatibus perfectiores evadunt. Si vero in frigidiores cœli plagas transferuntur, deteriores fiunt.

Ubi contenditur, incolas frigidioris plagæ fortiores esse ilii, qui sub tepidiore sole degunt, monendum credimus, nationes,

nes, terras frigidæ zonæ colentes, & minores esse & debiliores; quam ii, qui intra terminos reliquarum terræ partium vivunt, quod quidem non fieret, si frigus illos hypersthenico statui pronos redderet. Si vero asthenia indirectâ hanc degenerationem explicare velles in absurdum incideres. Cetera, quæcumque sint argumenta, opinionem nostram de frigoris in organismum a-gendi modo probantia, omittimus.

Diagnosis hujus morbi, sicut ceterorum omnium, magis ca-u-sis ægritudinis quam symptomatibus nitatur. Viri, summi in medicina eruditionis & experientiæ, docuerunt quæ fallacia æ-fflentur signa ista pulsus duri & pleni, vel contracti & parvi. Ne quidem signa quæ certiora habentur, qualia sunt ætas & ha-bitus ægri, anni tempus, temperies aëris, conjunctum cum ceteris, ad dijudicandum characterem morbi sufficere putentur. Præterita & ho-dierna ægri vita & res, quæ proxime ante morbi eruptionem in-ciderint, præcipue respiciendæ sunt. Habitus ægroti, in morbis inflammatoriis persæpe medicum fallit. Ægrotum intuens medi-cus, facile inducitur ut credat, symptomata, quæ observaverit, opinioni, quæm primo adspectu conceperit, consentire, ideoque ex fallace illa opinione præsumta judicat, qua argente, ne cla-rissime quidem in aprico posita indicia errorem illi demere va-lent. Ut aliorum errores, quorum pluriimos novi, omittam, unum a me ipso coininssum dum referam, lectoris volui pati-entiam exposcere.

Anno MDCCXVIII mense Febr. subito in morbum inci-dit vir quidam ætatis florentis, (Octavum & vigesimum nuper compleverat annum) antea semper valetudine prosperissima robo-reque corporis gavisus. Ad ægrotum statim post eruptionem morbi accitus, gravi capitibz dolore & oppressione præcordio-rum velut in Pnevinonia laborantem, vidi. Cutis calida erat, facies tumida, pulsus contractus & durus non vero frequens, u-gina fusco flava, lingua arida & rubra, tussis levior expectora-tio.

3

tione carens, respiratio dolorem quendam adferens. Hisce si-
gnis perductus, morbi sedem præsertim in pulmonibus. & qui-
dem hyperstheneam ejus adlumi naturam debere credidi; inqui-
rens vero de caussis, quantum nosci potuerint, ægrotum pridie
ejus diei subito frigore correptum didici. Quanvis hac indi-
catione morbi naturam asthenicam judicarem, juvenilem tamen
tenuemque experientiam meam respiciens, vulgarem methodum
spernere non aulus sum, ideoque venæsectione libram sanguinis
effudi. Quod mane factum est. Deinde mixturam antifebrilem
didi. Post meridiem rufus plenior pulsus reperiebatur; repeti-
ta venæsectione dñnidiam sanguinis libram effudi. Post tres ho-
ras ægrum silenti, cuncta conversa obvenere. Pulsus, non ut
in crisi vel paullo post illam fentiebatur, verum parvus, fre-
quens, pæne vermicularis; sudor frigidus & tenax faciem & pe-
ctus texerat; ipse vultus & facies collapsa & color, mortui spe-
ciem obtendebant; respiratio lenta & stertorosa fuit. Perbene
nunc, me ista curandi methodo ægrum prope terminum vitæ e-
gisse, perspexi. Contrarium igitur statim adhibui curandi mo-
dum; felicem inde ad exitum res est perducta, quamvis in per-
fecta restitutione plures hebdomadæ præterirent. Qui primam
quam adhibui methodum, reclam suisse, contenderent, monitos
volui, quod, si ita res se habuisset, symptomata, priori venæ-
sectione facta, confessim obmitescere debuisserent. At non e con-
trario exasperavere, dicant; respondeo illis, hoc a juvenili ro-
bore & alias prosperrima valetudine subjecti pependisse, quam-
obrem potestatis nocivis, (quarum numerum venæsectio au-
xera) organismus adhuc obsistere valuerit; quo vero pluris exi-
meretur sanguinis, incitamenti corporis, eo majorem quoque in-
ter incitabilitatis & incitamenti quantitatem differentiam, ideoque
talem, qualem narravimus reactionem ad ultimum cominitu-
tam. effici necesse erat.

Si certe cognitum est, ægrum refrigeratione in morbum incidisse, asthenica natura morbi habeatur, nisi post primum, & frigore originem suam ducentem, statum, fortiores, quam ut status normalis redire posset, stimuli adhibiti fuerint, (unde hypersthenia oritur), quod quidem evenit, si quis post refrigerationi, & illam sequoriam ebrietatem, in Plevroperipnevmioniam inciderit.

Prosperum semper hujus morbi exitum reddere possemus, si character illius nondum falso dijudicaretur, & præterea quoad hypersthenicus vel asthenicus sit, respiciendo, cura institutetur; tali casu resolutione evanescit, saepius cum modica expectoratio-ne. Rite curatum secundarii morbi, quales sunt Tuberculæ, Hydrothorax, Phthisis pulmonalis, & alii, qui saepissime accedunt post inflammationes partium pectoralium e refrigeratione originem ducentes, ubi venæsectionibus, laxantibus, veficatoriis, totoque reliquo antiphlogistico apparatu tractatæ fuerint, non sequuntur.

Cum vero cura sit instituenda, non satis illi fecisse credamus, si causas excitantes, characteremque morbi generalem resperxerimus; vim quoque causarum istarum, morbum excitantium, quantitativam, adcuratissima qua fieri potest sollertia, obser-vatione symptomatum non omissa, pensare debemus. Moschus, Opium, Camphora, Æther, Rad. Valerianæ, aliique stimuli vola-tiles statim minori, deinde vero sensim augenda dosi adhibeantur, deinde alia remedia, quorum stimulatio diutius maneat, experiri fas est. Facile quidem perspicitur, quantitatem stimuli-orum regula quadam generali non constitui posse, quum quo-vis momento a statu ægroti pendeat. Balnea tepida, calidorum vaporum respiratio leniter stimulantium curæ prosunt, si tantum brevibus spatiis adhibentur. Præterea juvat, cui tubefacientia

super locum affectum applicare, quibus rāmen non eo usque, donec vesti & fermentur, agere licet; talem vero locum suppuratione urgere, plane noxiū putamus. Accidenti obstruktōni alvi rectius elysimatis quam laxantibus mederis. Si secundaria, (quod raro sit,) cura opus esset, tonica præscribantur remedia, qualia amara, cort. Chinæ, præparata Ferri & cetera.

Hac methodo tractatus, plerumque non ultra dies aliquot, morbus producitur, si debita circumspectione incitamentis usi fuerimus, carentes ne nimias illorum doles ordinemus, unde extrellum ægio periculum, e converso, & anteriori plane contrarium statu, moveretur.

Balnea tepida remediis subsumentes, haud dubitamus, medicorum pristini & recentioris ævi nisi experientia, efficiens illorum in incitando protus ponere. Nec frustra Romani Græcique balnea ista, quibus quotidie usi sunt, Herculi omnia numinum corporis viribus validissimo, sacrata voluerunt. Etiam hodie apud gentes orientis hæcce corroborantia usitissima reperiuntur.

Cel. Marcard in libro de virtutibus balneorum, modoque eadem adhibendi, tepidis, quæ innunera administrari jussit, veram virtutem iacturam se nunquam observasse affirmat; e contrario perniciosissimum effectum frigidorum, morbis nervosis laborentibus præscriptorum. Pluribus, præscriptis balneis frigidis eo consilio, ut sanaretur genitalium debilitas, vires sensim magis magisque decrescere, ipse quoque vidi. I. P. Frank, balneis tepidis in Typho putrido felicissimo successu usus est. Hippocrates dixit, Convulsiones, Tetanum, & cetera frigida excitari aqua, calorem vero salutiferum esse cerebro, nervis & medullæ ob-

oblengatæ. Galenus paralysin vesicæ urinariæ confessim adhibito balneo frigido ortam refert. Tetano affectum, præscriptio balneo frigido, in aquam demersum, e vita confessum excessisse, Jos. Frank commemoravit. Ex hisce omnibus facile patet, balneis tepidis incitationem augeri, frigidis communui. Monere præterea vix necessarium putamus, ut, si loco aquæ, 35° vel quod excurrit calorem habentis adbibeatur balneum sexaginta vel septuaginta graduum, certissime asthenia efficeretur; eodem modo res sese haberet, si diatius quam fas est, in tepida aqua æger relinquatur. Vis caloris pro re rata modificeretur, nam aqua 5° calorem indicans, plerumque non incitans est, verum debilitans, cum tamen corpus e gelu constrictum nimis fortem inde sumeret incitationem.